

Korte geschiedenis van de firma Roter

Van een maagzweer tot een fabriek

In het katholieke avondblad *De Maasbode* verscheen in de loop van 1937 een opmerkelijke advertentie met de tekst 'Wie helpt mij af van een maagzweer zonder operatie'. De opsteller was de toen 35-jarige F.W. Rolf von den Baumen, vertegenwoordiger van het Unilever-concern voor de provincie Friesland en lijder aan een maagzweer.

Frederik Willem Rolf von den Baumen stamde af van een Fries ondernemersgeslacht dat lange tijd een vetmelterij in Leeuwarden had. Hoewel Frederik Willem eigenlijk voorbestemd was om op den duur plaats te nemen in de directie, werd het bedrijf in 1920 verkocht aan het toen net opkomende Unilever-concern. Dit concern kocht in die jaren veel vetmelterijen op om de margarineproductie groots aan te pakken. In plaats van directeur werd Frederik Willem vertegenwoordiger van Unilever. Maar de maagzweer vergalde al jarenlang zijn leven en het bezoeken van dokters en het slikken van vele medicijnen loste maar weinig op. Volgens de heren medici bleef er maar één oplossing over: opereren. Maar dat was, zeker in die tijd, een ingrijpende gebeurtenis waarvan de goede afloop

EGBERT PELGRIM

Het woonhuis annex bedrijfs pand aan de Johan Geradtsweg 91. (Uit: Een halve eeuw Roter, Rotterdam 1988)

De handpers waarmee de eerste tabletten in 1938 gemaakt werden. Met het handschutapparaat op de voorgrond werden hoeveelheden van veertig tabletten tegelijk afgeteld. (Uit: Een halve eeuw Roter)

allerminst vaststond. De advertentie in de *Maasbode* was dus een laatste poging om de maagzweer zonder operatie de baas te worden.

Rolf von den Baumen kreeg 53 reacties op zijn advertentie, waaruit hij er 17 selecteerde voor een bezoekje. Daarbij kreeg hij telkens weer hetzelfde verhaal te horen: allen waren ze van hun maagzweer afgekomen door het slikken van één bepaald medicijn, afkomstig van één bepaalde drogist. Een operatie bleek in geen van de gevallen nodig te zijn geweest. Hij sloeg dus een flinke voorraad in en begon te slikken. Reeds na zes weken waren de klachten geheel verdwenen en toen hij de kuur geheel afgewerkt had, bleek zijn maagzweer voorgoed verdwenen.

Het pand aan de Middenweg 12. (Uit: Een halve eeuw Roter)

Vrijwel direct na zijn genezing vroeg Rolf von den Baumen zich af waarom zijn artsen, toen zij begonnen over een maagoperatie, niets afwisten van het bestaan van het doeltreffende geneesmiddel. Zouden er nog meer maagpatiënten zijn die baat konden hebben bij het gebruik van de tabletten? Was hier een gat in de markt? Hij besloot nog eens naar de drogist te gaan die hem het medicijn had verkocht.

Over de herkomst ervan bleef deze middenstander vrij vaag. Het medicijn bleek "uit Amerika" te komen, maar dat was

in die jaren de gebruikelijke kreet om producten wat interessanter te doen lijken. In ieder geval verwierf Rolf von den Baumen na een lang gesprek met de drogist het recht om de tabletten zelf te produceren en aan de man te brengen. Met behulp van zijn vrouw, die voor haar huwelijk nog een tijd apothekersassistente was geweest, richtte hij in 1938 de firma Roter op en werd producent van maagtabletten. De naam Roter ontstond uit het samenvoegen van delen van zijn achternaam en die van zijn vrouw: Frederik Willem **Rolf** von den Baumen en Grietje **Ter**wisscha van Scheltinga.

Een bedrijf vestigt zich in Hilversum

De keuze van een vestigingsplaats voor de nieuwe fabriek was aanvankelijk een probleem. Het moest een gemeente zijn die centraal was gelegen, dicht bij de grote steden van Nederland. Daar zaten immers de meeste klanten. Hun woonplaats Leeuwarden voldeed niet aan die eisen, dus moest er verhuisd worden. Rolf von den Baumen schijnt in die tijd gezegd te hebben: *Hilversum is bezig wereldberoemd te worden en dat kan in de toekomst alleen nog maar toenemen.* Hij doelde daarmee op de radio. Hilversum was in die tijd een snelgroeende stad die centraal en mooi gelegen was. De omroepen hadden zich er gevestigd en de verschillende studio's werden zelfs toeristische trekpleisters. Het werd dus uiteindelijk ook de thuishaven van Roter.

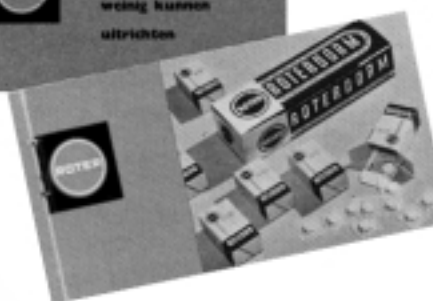
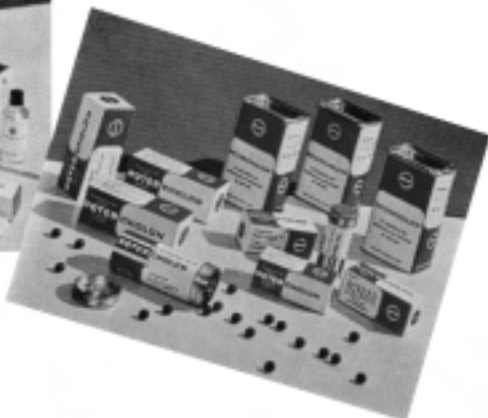
Het echtpaar vestigde zich, met hun twee kinderen, op de Johan Geradtsweg 91, aan de rand van Hilversum. Het was een zeer bescheiden onderneming; eigenlijk huishouderij omdat het woonhuis tevens dienst deed als fabriek. Grietje 'deed' het laboratorium en Frederik Willem de inkoop, de verkoop, de boekhouding en de fabricage (in de woonkamer). De verschillende grondstoffen, waarvan het metaal bismut verreweg de belangrijkste was, kwamen in poedervorm van de groothandel, wat een hoop stof gaf bij de verwerking. Na het mengen moest de substantie nat gemaakt worden, weer ge-

Het pand aan de Laanstraat 2. (Uit: Een halve eeuw Roter)

De Roterfabriek aan de Huygensstraat 53-b in 1948. Rechts is een deel van het kantoor te zien, middenboven de inpakafdeling. Geheel links is boven het opslagmagazijn en onder de fabriek. (coll. Th. Westerbeek)

Enige producten die Roter op de markt bracht. (Uit: Een halve eeuw Roter)

droogd en gezeefd. Pas dan kon het persen (met een handpersje), tellen en verpakken beginnen. Rolf von den Baumen: *Het was heel petieterig werk, want mijn vrouw kon met dat kleine spul wel overweg. Die had dat in de apotheek gedaan. Maar ja, daar moest ik ook aan wennen. Het was destijds allemaal handwerk. Na verpakking werden de maagtabletten per post geleverd aan particulieren. Het was dus in feite een post-orderbedrijf in maagtabletten. Pas toen het bedrijf officiële erkenning had, kon begonnen worden met de levering aan drogisten en apothekers.*

Het medicijn bleek goed te werken en voorzag inderdaad in een behoefte. Vooral door mond-tot-mondreclame verkreeg het middel al snel landelijke bekendheid. De productie nam navenant toe waardoor de situatie op de Johan Geradtsweg onhoudbaar werd. In 1939 werd de productie verplaatst naar de Middenweg 12, waardoor het gezin weer stofvrij kon wonen. In 1941 verhuisde het bedrijf wederom, nu naar de Laanstraat 2. Hier kwam in 1944 de eerste echte werknemer in dienst: Bertus van der Schaft. Tijdens de oorlog waren er nogal wat problemen met de aanvoer van grondstoffen, maar na 1945 groeide het bedrijf enorm. In 1948 waren er al 32 mensen in dienst. Het bedrijf verhuisde in 1947 naar een echt fabriekspand: Huygensstraat 53b. Dit pand was 'op de groei' gekocht en in het begin paste iedereen er dan ook ruim in. Maar het bedrijf groeide veel sneller dan voorzien en in 1950 bleek ook dit pand te klein; een deel van de inpakafdeling moest worden ondergebracht aan de Zon- en Maanstraat. Rolf

von den Baumen moest dus weer op zoek en vond een bouwterrein aan de Arendstraat, groot genoeg voor toekomstige uitbreidingen. Daar werd in 1951 het eerste deel van de Roterfabriek feestelijk geopend. Sindsdien zijn er daar nog vele honderden vierkante meters fabriek bijgebouwd. In 1968 werkten er 130 medewerkers, de oppervlakte van de fabriek was toen 6600 m².

Op 7 augustus 1951 werd de nieuwe fabriek aan de Arendstraat 3 feestelijk geopend. (coll. Th. Westerbeek)

Een groeiend assortiment

Aanvankelijk werden de Roter-maagtabletten uitsluitend voor de binnenlandse markt gemaakt. In 1947 werd het mogelijk met de export ervan te starten. Na België volgden al snel Italië en Engeland. Op den duur volgden een stuk of honderd andere landen. In 1953 nam het bedrijf de beslissing in te gaan spelen op de toenemende belangstelling voor de 'vrij verkrijgbare' (dus zonder recept) geneesmiddelen. Deze 'zelfmedicatie' heeft belangrijk bijgedragen aan de groei van Roter. Het eerste product dat hiervan op de markt kwam was de pijnstillers Roterdon. Daarna volgden het gal- en leverpreparaat Rotercholon, de keeltabletten Rotersept en het ontsmettingsmiddel Sterilon. Later volgden preparaten als pijnstillers APC, vitaminepreparaten, slaapmiddelen, vliegenverjagers, huidcrèmes, vloeibare zeep en hoestsiroop.

Vanaf 1957 maakte Roter ook de 'U.A.-preparaten', die alleen door de apotheker, op doktersvoorschrift, verkocht mochten worden. Dit was de *tranquillizer* Artolon, later gevolgd door een hormoonpreparaat en een middel tegen hoge bloeddruk. In 1974 bracht het bedrijf maar liefst 50 artikelen op de markt. Er waren dochterondernemingen in België en Zwitserland gevestigd, terwijl er in Mexico en Spanje productiefaciliteiten waren. Er was een fusie aangegaan met de Verenigde Parfumerie Fabrieken, gespecialiseerd in cosmetische artikelen. In 1975 werd de BV Industriële Handelsmaatschappij Berkian (kaarsen en cosmetische artikelen) overgenomen en in 1977 Dr. E.J. Swaab's Verenigde fabrieken, dat zich toelegde op de productie van huisgeneesmiddelen.

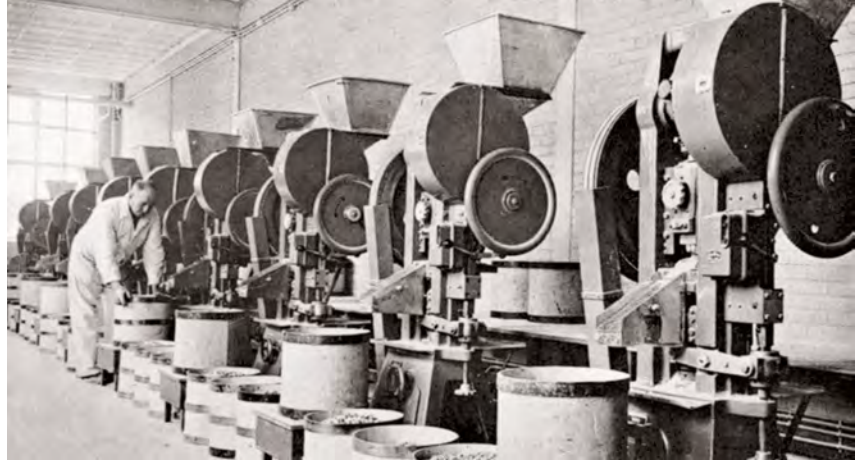
Van eenmansbedrijf tot multinational

Aanvankelijk was de firma Roter een eenmansbedrijf, eigendom van Rolf von den Baumen en zijn vrouw. Mevrouw Rolf von den Baumen is altijd erg belang-

Een advertentie voor Roterdon keeltabletten. (Uit: Een halve eeuw Roter)

Het handpersje uit 1938 was in 1955 inmiddels vervangen door een batterij comprimeermachines. (coll. Th. Westerbeek)

rijk geweest binnen het bedrijf. Behalve haar kennis op farmaceutisch gebied had zij een scherp zakelijk inzicht en een natuurlijk gezag. Het echtpaar nam aanvankelijk mensen aan op basis van hun inzet. De benodigde vakkennis deden zij al doende wel op. De oprichting van het laboratorium in 1951 maakte het echter noodzakelijk dat er vakmensen kwamen. Ook de eisen die aan de fabricage van medicijnen werden gesteld, werden steeds hoger. De periode na 1963 stond vooral in het teken van de verzakelijking van het bedrijf. Met het oog op de continuïteit werd de firma in 1965 omgezet in een Vennootschap onder firma. Als vennoten werden ingeschreven Rolf von den Baumen en zijn vrouw. Dit was nog steeds de situatie toen Rolf von den Baumen in 1975 overleed. Sindsdien zijn er diverse BV's opgericht, die uiteindelijk in 1987 ondergebracht werden in een holding. De algemene leiding kwam toen in handen van A.D.F. Swarttouw. Adviserend commissaris was oud-minister F.H.P. Trip. In 1988 werd het bedrijf overgenomen door de Amsterdamse Kinine Fabriek ACF in Maarssen, een bedrijf dat al sinds de jaren '30 actief was op het gebied van de gezondheidszorg en dat door de overname een belangrijke impuls aan haar farmaceutische activiteiten wilde geven.

Diverse verpakkingen van Roter Maagtabletten, waaronder het bekende blikje en moderne kartonnen doosjes met opdruk in diverse talen, zoals Japans. (coll. Th. Westerbeek)

Dat laatste bleek nogal tegen te vallen, zeker toen de lucratieve markt voor maagtabletten in China aan het eind van 1988 bleek weg te vallen. In de jaren na 1988 heeft ACF de Roter-activiteiten in delen afgestoten en verkocht aan andere bedrijven. Het oude Roter-bedrijf kalfde steeds verder af. Tot 1992 werd er in de fabriek aan de Arendstraat nog geproduceerd voor de Engelse tak van het bedrijf, maar daarna was het voorgoed afgelopen. Het pand heeft enige jaren leeg gestaan totdat het een jaar of vier gele-

Luchtfoto van de Roterfabriek aan de Arendstraat in 1988. (Uit: Een halve eeuw Roter)

den werd gekocht door makelaar Hanegraaf, die het gebouw grondig verbouwde tot een bedrijfsverzamelgebouw voor mediabedrijfjes. De belangrijkste huurder is sinds kort BNN, de omroeporganisatie van Bart de Graaf. De firma Roter bestaat niet meer. De naam Roter is alleen nog bekend als merknaam voor onder meer een serie voedingssupplementen. Maar die producten worden dan wel door een ander bedrijf gemaakt.

Bronnen

Druenen, P.D., *Een halve eeuw Roter en de opkomst van de zelfmedicatie in Nederland 1938-1988*. Rotterdam 1988.

Th. Westerbeek, Hilversum.

Groepsfoto van het personeel en de directie op de binnenplaats van de fabriek aan de Huygensstraat, oktober 1948. (Uit: Een halve eeuw Roter)

